

КРАМАТОРСЬКА МІСЬКА
ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА
ім. М. Горького
Інформаційно-бібліографічний відділ

Наша мова СОЛОВ'ІНА

Краматорськ, 2010 р.

Укладачі:

**Труш Н.В.
Антоненко Л.М.
Горлова О.М.**

Комп'ютерний набір:

Антоненко Л.М.

НАША МОВА СОЛОВ'ІНА

Український народ має давню історію, він витворив оригінальну й неповторну культуру, відому всьому світові.

Однак найголовнішою його ознакою, що дає йому право називатися нацією, є мова - його найбільша духовна цінність, його суть, основа його буття. Саме мова формує і визначає свідомість, творить людину, культуру, історію. Це найдорожчий скарб, переданий українцям сотнями й сотнями попередніх поколінь, виплеканий у давньому переказі, у народній пісні, у влучній приказці.

Мова – духовний скарб нації. Це не просто засіб людського спілкування, це те, що живе в наших серцях. Змалечку виховуючи справжню людину, кожен із нас повинен передусім створити в своїй душі світлицю, в якій зберігається найцінніший скарб – МОВА.

Досвід людства упродовж тисячоліть переконливо доводить, що мова об'єднує народи в нації й змінює державу. Занепадає мова – зникає і нація. Коли ж мова стає авторитетною, перспективною, необхідною і вживається насамперед національною елітою – сильною і високорозвиненою стає як нація так і держава.

Мова дається одвіку й довіку, це - спадкоємність не лише в межах роду, а й цілого народу. Українська мова - це святі скрижалі нашої нації, тому її слід берегти, пишатися нею, завжди пам'ятаючи про її значення, про її рятівну, цілющу, відроджуючу силу:

*Ми з нею відомі усюди,
Усе в ній, що треба нам, є,
А хто свою мову забуде,
Той серце забуде своє.
Вона, як зоря пурпурова,
Що сяє з небесних висот.
І там, де звучить рідна мова,
Живе український народ.*

(В. Сосюра)

Вислови про мову видатних людей

Найбільше і найдорожче добро в кожного народу— це його мова.

П. Мирний

Мова - це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова - це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова - це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу.

Олесь Гончар

Бринить-співає наша мова, Чарує, тішить і п'янить.

Олександр Олесь

Як добре на душі,
коли нема боязні
за слово праведне,
що визріло в тобі...

Д. Павличко

Дивуєшся дорогоцінності мови нашої: в ній що не звук, то подарунок,
все крупно, зернисто, як самі перла.

М. Гоголь

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!

Т. Шевченко

І возвеличимо на диво
І розум наш, і наш язик...

Т. Шевченко

Слово — то мудрості промінь,
слово — то думка людська.

Л. Українка

Рідна мова на чужині
Ще милішою стає.

Павло Грабовський

Мова вмирає, коли наступне покоління втрачає розуміння значення слів.

В. Голобородько

Мова — це глибина тисячоліть.

М. Шумило

Нападати на мову народу — це означає нападати на його серце.

Г. Лаубе

Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову.

Л. Костенко

Яке прекрасне рідне слово!
Воно — не світ, а всі світи.

В. Сосюра

Мова - духовне багатство народу.

Василь Сухомлинський

Слово — то мудрості промінь,
слово — то думка людська.

Олена Пілка

Мова - коштовний скарб народу

І. Франко

Без усякої іншої науки ще можна обійтися, без знання рідної мови
обійтися не можна.

О.Олесь

Людина, яка втратила свою мову, - неповноцінна, вона другорядна в
порівнянні з носієм рідної мови.

*Павло Мовчан
Гердер*

Мова - втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любімо її,
вивчаймо її, розвиваймо її! Борімося за красу мови, за правильність мови,
за доступність мови, за багатство мови...

Максим Рильський

Українські прислів'я та приказки про мову

До перлин українського фольклору належать прислів'я та приказки — короткі влучні вислови, що в художній формі змальовують різні явища життя. Вони є узагальненою пам'яттю народу, висновками з життєвого досвіду. Прислів'я та приказки збагачують мову, роблять її образнішою, яскравішою.

Приказки та прислів'я називають ще приповідками, пословицями; найдавніша їх назва — притчі. Різкої межі між прислів'ями та приказками не існує, тому їх розглядають як один жанр. Різниця між ними полягає хіба в тому, що приказки будуються як одночленні речення, а прислів'я більш розгорнуті.

На основі спостережень над природою виробився досить стрункий народний календар, складений з прислів'їв та приказок. За давнім звичаєм за орієнтири бралися церковні свята: «Прийшов Петро — вирвав листок; прийшов Ілля — вирвав і два; прийшов спас — бери рукавиці про запас; прийшла пречиста — на дереві чисто; прийшла покрова — на дереві голо».

Уміння поставитися з гумором та іронією до своїх труднощів і злигоднів є ознакою оптимізму і морального здоров'я народу. Український народний гумор прийнято вважати м'яким, добродушним».

Та коли треба, щоб слово стало зброєю, народ вдається до гострої сатири і сарказму: «Купіть собі, люди, пана, щоби вас бив!»; «Усе пани та пани, а хто ж буде свині пасти?»; «Батько мій був середній хазяїн: торби по боках, а сам посередині».

Знаючи ціну влучному народному слову, письменники з давніх часів і до сьогодні охоче користуються народними скарбами.

Наша мова солов'їна
Рідна мова - не полова: її за вітром не розвієш.
Народ скаже, як зав'яже.
Слово до слова - зложиться мова.
Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається.
Птицю пізнати по пір'ю, а людину по мові.
Давши слово — держись, не давши — кріпись.
Добре слово варт завдатку.
Слово — не горобець, вилетить — не піймаєш.
Добрим словом мур проб'єш, а лихим і в двері не ввійдеш.
Добре слово краще, ніж готові гроші.
Рана загоїться, зле слово — ніколи.
Від теплого слова і лід розмерзає.
Гостре словечко коле сердечко.
Слово — не стріла, а глибше ранить.
М'які слова і камінь крушать.
Вода все сполоще, а злого слова — ні.
Вола в'яжуть мотуззям, а людину словом.
Слово старше, ніж гроші.
Більше діла — менше слів.
І від солодких слів буває гірко.
Не говори, що знаєш, але знай, що говориш.
Краще переконувати словами, як кулаками.
Не кидай словами, як пес хвостом.
Не так то він діє, як тим словом сіє.
Обіцянка — цяцянка, а дурневі радість.
Їж борщ з грибами і держи язик за зубами.
На чужий роток не накинеш платок.
Дурний язик голові не приятель.
Удар забувається, а слово пам'ятається.
Умій сказати, умій і змовчати.
Хто багато обіцяє, той рідко слова дотримує.
Хто мовчить, той двох навчить.
Шабля ранить голову, а слово — душу.
Щире слово, добре діло душу й серце обігріло
Що вимовили язиком, того не виб'єш і кілком

Загадки

Загадки - це ще один скарб нашої мови, який дістався нам у спадок від наших предків. Загадування в Україні завжди було неодмінною умовою не лише розумового розвитку дитини, а й випробовування кмітливості дорослих.

Загадки завжди виступали засобом естетичного освоєння навколишньої дійсності: розвивали естетичний смак, сприяли образному баченню різних предметів і явищ у житті, допомагали відчувти зображувальну силу слова.

Загадка — це короткий твір, в основі якого лежить дотепне метафоричне запитання, що передбачає відповідь на нього.

Загадки - це своєрідні перлини народної мудрості й творчості. Існують загадки-поради, задачі, жарти. У метафоричних загадках образи відображають світобачення, середовище, побут народу певної епохи: Вода на воді пливе (Крига). У неметафоричних загадках - жоден предмет не називається, а описується його якість або функція: Зимою гріє, літом холодить (Дерево).

Відгадати загадку можна лише шляхом логічної заміни зображених метафоричних образів реальними. Розгадування потребує не лише певної суми знань, а й спостережливості, кмітливості, уміння бачити спільне в конкретному й абстрактному.

Завдяки рядові своїх особливостей – лаконізму, широті тем, конкретності й розважальному характеру – загадки належать до найбільш улюблених дітьми зразками фольклору. У дитячому середовищі загадки пропонуються з метою пізнання навколишнього середовища, тренування пам'яті. Відгадка має бути одна, але певні формули можуть використовуватися для зображення різних предметів.

Маленька, менша від мачини,
Ні з ким не стану на борню.
А при читанні, коли треба,

Й людини мову я спію
Що це таке? *(Крапка)*

Злита з хвостиком ця крапка,
Невелика, власне, лапка.
Робить паузу, всім знайома.
Як вона зветься?
(Кома)

Він після речення, цитати
Вмостився, схожий на гачок
Всіх нас примушує питати
А сам ні пари з вуст — мовчок.
(Знак питання)

Що за знак - стрункий як спис.
Він над крапкою завис.
Спонука до поклику,
Хто ж бо він?
(Знак оклику)

Коли хочеш ти читати,
То повинен мене знати,
А коли мене не знаєш,
То нічого не вчитаєш.
(Абетка)

Дуже я потрібна всім:
І великим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу.
(Книга)

Книжечки маленькі,
Аркуші біленькі.
В них ми вчимося писати,
І складати, й віднімати.
(Зошит)

Вірші про мову

Ой, яка чудова,
світла і багата
українська мова,
мова мами й тата!
Мова мами й тата, діда і бабусі.
Знаю її добре, ще краще навчуся.
Марійка Підгірянка

*****

Як нема без зірок небозводу,
Як блакиті без сонця нема,
Так і мови нема без народу,

і народу без мови нема.

В. Забайтанський

М. Сингаївський

Наче з поля чи з лугівки,
У розповні літа
Чую голос перепілки
З чебреців чи жита.
То говорить поле хлібне,
Луг, трава щовкова...
Найдзвінкіше слово рідне,
Найрідніша мова

Рідна мова

С. Жупанин

По-своєму кожна
Пташина співає,
По-своєму кожен
Народ розмовляє.
У мене й народу мого
Українська є мова чудова,
Своя, материнська.
По світу її,
Як святиню, нестиму
Допоки живу,
В чистоті берегтиму,
З Любов'ю сердечною,
Вірністю сина.
Ця мова для мене,
Як мати, єдина.

Моя ти рідна, горда мово!

Пилип Вакуленко

Як не любить ту мову нашу?
Мені вона найкраща в світі,

І, як найпершої любови,
Не заміню тієї мови!
Її ніколи не віддам
В поталу недругам. Не дам
Над нею кпити і сміятись,

Щоб легкодухим не страхатись,
Скажу за тебе гнівне слово,
Моя ти рідна, горда мово!

Рідна мова

Сидір Воробкевич

Мова рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.
Як же мову ту забути,
Що нею учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.
Ой, шануйте, поважайте
Ріднесеньку мову,
І навчайтесь розмовляти
Своїм рідним словом.

Мова рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,

Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Рідне слово

Олена Пчілка

Так довго сподівана, ждана година
Настала для рідного слова мого:
Не так, як приборкана, смутна пташина,
Озветься воно із затишку свого;
Не так, — весняним жайворонком у полі
Українська мова тепер залуна
І гомоном вільним по всьому роздоллі,
По всій Україні озветься вона.
Дарма, що по небу весняному тучі
Громадою темною швидко летять,
Не страшно пташині ні грому, ні бучі -
Крізь хмари бо промені сонця мигтять!
Дзвінкий жайворонок то вгору, до сонця,
Зів'ється, де сяє йому любий рай,
То пісню співа й до людського віконця... -
Лети ж, рідне слово, лети в рідний край!

*****

Якщо з українською мовою
В тебе, друже, не все гаразд,
Не вважай її примусовою,
Полюби, як весною ряс.
Примусова тим, хто цурається,
А хто любить, той легко вчить:
Все, як пишеться, в ній
вимовляється, -
Все, як пісня, у ній звучить.
І журлива вона, й піднесена,
тільки фальш для неї чужа.
В ній душа Шевченкова й Лесина,
І Франкова у ній душа.
Дорожи українською мовою,
Рідна мова - основа життя.
Хіба мати була примусовою?
Непутящим була дитя!

Дмитро Білоус

Мова

М.Лотоцький

Не говори: в нас мова солов'їна,
Бо мова вище, ніж пташиний спів.
В її скарбниці— доля України,
Глибинна таємниця правіків.
Вона нуртує джерелом
криничним,
Із попелища феніксом встає,
Для нації вона гарант на вічність,
Тому її так люто ворог б'є.
Все заберуть, а залишилось слово,
Знов до життя повернемося ми.
Лише тому, що не пропала мова,
То й ми ще наче люди між людьми.
Без мови— не створити нам
держави,
Доріг тернистих не перебresti!
Хай вороги жорстокі і лукаві—
Стіною стань і мову захисти!

Річ не про те, що мова солов'їна,
Бо мова глибше, ніж пташиний
спів.
В її скарбниці— доля України,
Космічна нерозгаданість віків.

Моя мова

Василь Симоненко

Все в тобі з'єдналося, злилося -
Як і поміститися в одній! —
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.
Ти даєш поету дужі крила,
Що підносять правду в вишину,
Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітувать в поемах і віршах,
Бо в тобі — великого народу
Ніжна і замріяна душа.

Рідна мова

Д. Павличко

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі ясним ім'я твоє
Просяє, наче зірка світанкова.
З родинного гнізда, немов
пташа,
Ти полетиш, де світу далечизна,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся Вітчизна.
У просторах, яким немає меж,
Не згубишся, як на вітрах
полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

Рідна мова

В. Терен

Як то гарно, любі діти,
У вікно вам виглядати!
В ньому все: тополі, квіти,
Сонце й поле біля хати.
На оте вікно ранкове,
Що голівки ваші гріє,
Схожа наша рідна мова –
Цілий чвіт вона відкріє!
Бережіть її малята,
Бо вона – віконце миле,
Що колись до нього мати
Піднесла вас, посадила...

Рідна мова

В. Гринько

Сію дитині
В серденько ласку.
Сійся-родися
Ніжне «будь ласка»,
Вдячне «спасибі»,
«Вибач» тремтливе, —
Слово у серці —
Як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!»,
«Світлої днини!» —
Щедро даруй ти
Людям, дитино!
Мова барвиста,
Мова багата,
Рідна і тепла,
Як батьківська хата.

*****

Мову рідну, слово рідне
Має кожен із людей.
Наша мова українська
З наших уст лине, як пісня,
Л'ється кожен день.
Бережімо нашу мову
І як маму полюбім,
Бо немає нам рідніших
В цьому світі все гарніших,
Як та мова наша рідна,
Найгучніша з-поміж мов.
Хай завжди говорить мова
І співає, і кричить,
Бо приємно її чути
Добре нам із нею жить.
Колискова наша мова
Найпрекрасніша із мов,
Тарасова рідна мова
Найулюбленіша з мов.

*****

Мову нашу рідну
Поважаєм змалку,
І клянёмось щиро,
Віддано і палко
Її полюбити
Як ту квітку, п'янку.
Ще прадіди наші
За неї молились
І в війнах кривавих
За неї згубили
І рідних, і близьких,
Яких так любили.
І за пісню,
Що мовою тою
Красиво звучала,

За пісню ту славну,
Що рідною стала.
За неї, за мову,
За щастя, за віру,
За волю і рідну
Святу Україну.

*****

Слово рідне! Шум дерев!
Музика зір блакитнооких,
Шовковий спів степів
широких,
Дніпра між них левиний рев.
Неначе юна зоря світанкова,

*****

Розвивайся, звеселяйся,
моя рідна мово!
У барвінки зодягайся,
українське слово.
Колосися житом в полі,
піснею в оселі,
Щоб на все життя
з тобою ми запам'ятали,
Як з дитячої колиски
мову покохали.

*****

Мова кожного народу
Неповторна і своя;
В ній гримлять громи в негоду,
В тиші - тьохкіт солов'я.
На своїй природній мові
І потоки гомонять,
Зелен - клени у діброві
По - кленовому шумлять.
Солов'їну, барвінкову.

Ти лісами, степами ідеш.
Українська чарівна мово,
Ти у серці народу живеш.
Мелодійна моя, промениста,
Як земля,
твій багатий словник.
Українська мово пречиста,
Ти у серці народу навік!
Українська прабатьківська
мово,
До зірок через терни ідеш.
Рідна мово моя, пелюсткова,
Ти у серці народу живеш!

Колосисту - навіки
Українську рідну мову
В дар дали мені батьки.
Берегти її, плекати
Буду всюди й повсякчас,
Бо ж єдина - так, як мати.
Мова кожного із нас.

*****

Яка ж багата рідна мова!
Який чарівний світ у ній!
Вона барвиста і чудова,
І нищити її не смій.

Вона про все тобі розкаже,
Чарівних слів тебе навчить,
Усе розкаже і покаже.
Як правильно у світі жить.

В ній стільки слів, що й не
збагнути,

І приказок, і порівнянь
А мову знаючи, здобути
Ти можеш просто безліч знань.

То ж мову вчи і прислухайся.
До того, як вона звучить.
І розмовляти так старайся,
Щоб всім хотілось її вчить.
Вона ж у нас така багата,
Така чарівна, як весна
І нею можна все сказати
І найрідніша нам вона.

Молитва за рідну мову

Юрко Шкрумеляк

Боже, Отче милостивий,
Ти нам дав ту мову красну,
Поміж мовами найкращу,
Нашу рідну, нашу власну.

Тою мовою співала
Нам, маленьким, наша мати,
Тою мовою навчала
Тебе, Боже, прославляти.

Тою мовою ми можем
Величатись перед світом,
Бо між мовами ця мова -
Мов троянда поміж цвітом.

Хоч би й хто напастував нас,
Хоч би й хто посмів грозити, -
Дай нам силу, дай відвагу
Рідну мову боронити.

Поможи, Небес Владико,
Хай буде по Твоїй волі,
Щоб та мова гомоніла
Вільно: в хаті, церкві, в школі.

Дай діждати пошанівку
Рідного святого слова,
Щоб цвіла на славу Божу
Наша українська мова!

Сценарій

“УКРАЇНСЬКА МОВА – НАШ СКАРБ”

(На сцену виходять ведучі хлопчик і дівчинка в українських костюмах з хлібом і сіллю на вишиваному рушнику).

Дівчинка.

Добрий день вам, добрі люди!
Хай вам щастя-доля буде,
Не на день і не на рік,
А на довгий-довгий вік.

Хлопчик.

Гостей дорогих ми вітаємо щиро,
Стрічаємо з хлібом, любов'ю і миром.
Для людей відкрита хата наша біла,
Тільки б жодна кривда в неї не забігла.

(Під музику в зал заходять учні, одягнені в українській одязі)

Вчитель. Шановні батьки, діти, гості, запрошуємо вас до нашої господи на хліб та сіль, на слово щире, на бесіду мудру, на свято української мови.

Дівчинка. Батьківщина починається з батька і матері, з оселі, де ви вперше побачили світ, з мови, якою розмовляють ваші батьки, з подвір'я, по якому ви бігали, з села чи міста, з України, де ви народилися. А Україна – це наша Батьківщина.

Хлопчик. У нашій світлиці сьогодні тепло і світло, то ж давайте поговоримо про нашу рідну мову.

1-й учень.

Мій друже, брате,
Звертаюсь сьогодні до тебе
Мовою землі твоєї,
Мовою матері твоєї,
Народу твого мовою.

2-й учень.

Вся історія народу — в мові,
Мова — душа народу.
Позбавити народ рідної мови —
Це означає вбити народ.

3-й учень.

Слова летять у душу як лебідки
І пахнуть п'янко житом і росою,
Калиною, цілющою травою,
Вербички юної дівочою красою.

4-й учень.

Зневажати мову мамину — біда,
Котра пустими зробить наші душі
І ми нащадкам зможем передать
Лиш те, що корені калині сушить.

5-й учень.

Зневажати мову — зрадити себе,
А зрадників хто може поважати?
І стане чорним небо голубе,
Вмиратиме у муках рідна мова.

6-й учень.

О не згуби свого народу,
Безсмертна мова, рідна і терпка,
Ти є душа співучого народу
Що був і є, і буде у віках.
(Звучить пісня “Мова у серці народу”, сл. Н.Красоткіної).

1. Неначе юна зоря світанкова,

Ти лісами, степами ідеш.

Українська чарівная мова,

Ти у серці народу живеш. (Двічі)

2. Мелодійна моя, промениста,

Як земля, твій багатий словник.

Українська мова пречиста,

Ти ж у серці народу навек! (Двічі)

Українська прабатьківська мова,

До зірок через терни ідеш.

Рідна мова моя пелюсткова,

Ти у серці народу живеш! (Двічі)

Вчитель. Діти, ми не завжди собі уявляємо те, яке багатство є у кожного з нас, його ми не завжди помічаємо, не завжди цінуємо. Але без нього ми не можемо жити. Ви здогадались, що я маю на увазі.

Учні (хором). Це наша рідна мова!

Учень. Вона нам рідна, як мама і тато, як та земля, на якій ви зростаєте. Бо це мова, яку ми всі чуємо змалку, якою ми промовили перші слова. Ця мова зрозуміла і рідна всім нам. Бо без мови немає народу. І так само, як у кожної людини є одна мама, так і мова рідна лише одна. Людина може знати дві, три і більше мов, але рідною залишається материнська мова.

Учениця. Рідна мова. І чується лагідний, теплий голос матері, яким вона будить нас уранці. Хіба ще хтось вміє промовляти такі слова, як наші українські мами? Адже цілий світ визначає, що українська мова – чудова, мелодійна, багата.

Учень. Кожен народ гордий з того, що він має свою державу, свою мову, волю і гарне життя у своїй країні. Кожен народ — патріот своєї країни, він любить її, поважає її закони і бореться за її незалежність і волю, якщо того немає.

Учениця. А ми, українці, тільки зовсім недавно здобули свою незалежність, а саме у 1991 році. Тепер у нас є свої держава, воля, своя мова. І хоч як не глумились із нашої мови, принижували і забороняли і не хотіли слухати і чути її мелодіку звучання, а сьогодні вона відроджується.

Учень. Бо й не змовкла в устах патріотів рідного слова, звучала в народній пісні, бо люди берегли її як перлину, щоб колись заговорити нею на повний голос. Яка ж вона чиста, гарна, багата і мелодійна наша українська мова.

1-й учень.

Яка ж багата рідна мова!
Увесь чарівний світ у ній!
Вона барвиста і чудова,
І нищити її не смій!

2-й учень.

Вона про все тобі розкаже,
Чарівних слів тебе навчить,
Усе розкриє і покаже,
Як правильно у світі жить.

3-й учень.

В ній стільки слів, що й не збагнути!
І приказок, і порівнянь.
А мову знаючи, здобути
Ти зможеш просто безліч знань.

4-й учень.

То ж мову вчи і прислухайся
До того, як вона звучить.
І розмовляти так старайся,
Щоб всім її хотілось вчить.

5-й учень.

Вона ж у нас така багата,
Така чарівна, як весна!
І нею можна все сказати,
І найрідніша нам вона.
— Мово! Пресвята Богородице мого народу!
З чорнозему, з любистку, м'яти, рясту, євшан-зілля, з роси, з дніпровської
води, від зорі й місяця народна.

– Мово! Мудра берегиня, що не давала погаснути земному вогнищу роду нашого і тримає народ на небесному Олімпі волелюбності, слави і гордого духу.

– Мово! Велична молитво, у своїй нероздільній трійці, що еси ти і Бог Любов, і Бог Віра, і Бог Надія!

– Мово наша! Звонкова кринице на середохресній дорозі нашої долі! Твої джерела б'ють десь від магми, тому й вогненна така. А вночі купаються в тобі ясні зорі, тому й ласкава така.

1-й учень.

Мово рідна, слово рідне!

Хто вас забуває,

Той у грудях не серденько,

А лиш камінь мас.

2-й учень.

Як ту мову можна забути,

Котрою учила

4-й учень.

Доню, моя доню,

Синьоока зірко,

У житті буває

Солодко і гірко.

Як би не манили

Твої очі зваби,

Не посміє вчинити

Батьківщині зради.

5-й учень.

Не посміє забути

Маминої мови.

Нею квітне поле,

І гудуть діброви.

Можеш призабути,

Запах рути-м'яти,

Але рідну мову.

Мушиш пам'ятати.

6-й учень.

Можеш не впізнати

Голосу діброви,

Та не смій зректися

Маминої мови.

Бо як відречешся,

Нас всіх ненька говорити,

Ненька наша мила?

3-й учень.

От тому плакайте, діти,

Рідненькою мову

І учіться говорити

Своїм рідним словом.

Кине тебе пісня,

Будеш ти без неї

Наче вишня пізня.

7-й учень.

Любіть свою мову й ніколи

її не забудьте в житті.

А хто свою мову забуде,

Той серце забуде своє.

8-й учень.

Вона, як зоря пурпурова,

Що сяє з небесних висот,

І там, де звучить рідна мова,

Живе український народ.

9-й учень.

Ну де ще є така чарівна пісня?

Серед яких на світі мов?

То серце від журби неначе стисне,

А то повіє радість і любов.

10-й учень.

Пісня українська!

Хто не був зачарований нею?

Вона натхненна, мелодійна,
Безмежна широтою і красою
образів.

Пісні лунають над широкими
ланами
І високими горами.
(Виконується українська народна
пісня: “Ой, дівчино, шумить гай”,
“Ніч яка місячна”).

Вчитель. Українська мова багата
на слово...

1-й учень.

Слово рідне! Шум дерев!
Музика зір блакитнооких,
Шовковий спів степів широких,
Дніпра між них левиний рев.

2-й учень.

Із слова починається людина,
Із мови починається людина,
Моя ласкава, мамина, єдина —
Щебече соловейко на весь світ.

3-й учень.

Бентежна, тополина, калинова
Не випита, не вибрана до дна —
Це наша українська рідна мова,
Немов бандури вічної струна.

4-й учень.

Моя земля – це гори темнолиці,
Навчили мови рідної мене
І підняли мене немовби птицю,
Під склепіння неба тихе і ясне.

5-й учень.

Може, десь земля є краща й вища,
А над нею небо золоте,

Та мені найкраща та, де вишня,
Там, де вишня мамина цвіте.

Вчитель. Ось бачите, діти, яка
багата і чудова українська мова.
Вона, мов кринична вода, яку
черпаєш, а їй немає ні кінця, ні
краю.

1-й учень.

Друзі шановні,
Матусі і тата,
Вдячні ми всім,
Хто прийшов на це свято.

2-й учень.

Ми – українські – велика родина,
Мова і пісня у нас солов'їна.
Квітне в садочках червона калина,
Рідна земля для нас всіх Україна.

3-й учень.

Розвивайся, звеселяйся, моя рідна
мова!
У барвінки зодягайся, українське
слово.
Колосися житом в полі, піснею в
оселі,
Щоб на все життя з тобою ми
запам'ятали,
Як з дитячої колиски мову
покохали.

4-й учень.

Вже кінчилось свято
І прощатись нам пора.
Ми бажаємо Вітчизні
Разом. Щастя, миру, добра.

Бібліографія

1. Бондар О.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. орфоепія. лексикологія: навч. посібник. – К.: Академія, 2006. - 368 с
2. Вчимося мови та розмови, або Читаємо разом / уклад. К. Л. Крутій. - Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2007. - 372 с.
3. Гуць М.В. Українська мова у професійному спілкуванні : навч. посібник для вузів / Гуць М.В., Олійник І.Г., Ющук І.П. - К. : BeeZone, 2004. - 336 с.
4. Кононенко В. І. Символи української мови / В. І. Кононенко. - Івано-Франківськ : Плай, 1996. - 272 с.
5. Мовчун А. І. Мовні скарби: вивчення фразеологізмів у школі: Навч. посібник. - К. : Либідь, 2000. - 192 с.
6. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Українська мова: Довідник / Плющ М.Я., Грипас Н.Я. - Вид., переробл. і доп. - К.: Освіта, 2002. - 256с.
7. Рідна мова, ти ніжний цвіт...: антологія поетичних творів про українську мову / упоряд. В. Федоренко. - К. : Грамота, 2007. - 528 с.
8. Українські народні прислів'я та приказки./ Упоряд., передмова Д. Томашевський. - К : МП "Тендер", 2005. - 89 с.
9. Українські прислів'я і приказки / Упоряд. Т.М.Панасенко. - Х. : Фоліо, 2006. - 352 с.
10. Українські легенди, прислів'я, лічилки, скоромовки, загадки/ Упоряд. Г.М.Кирпа, Г.В.Біляєва. - Х. : Белкар-книга, 2006. - 192 с. :
11. Українські легенди, прислів'я, лічилки, скоромовки, загадки/ упоряд. Г. М. Кирпа. - Х. : Белкар-книга, 2008. - 192 с.
12. Українські прислів'я, приказки, фразеологічні вирази, крилаті вислови / авт.- упоряд. А. П. Ярещенко. - Х. : Факт, 2008. - 240 с.
13. Хаткіна Н. В. Мови чисте джерело / Н.В. Хаткіна. - Донецьк : ПП "ЦСО", 2004. - 216 с.
14. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: Підручник / Шульжук К.Ф. - К. : Академія, 2004. - 406с.
15. Ющук, І. П. Українська мова: підручник для вузів / І.П. Ющук. - К. : Либідь, 2004. - 640 с.
16. Артемчук Г. Про сучасний стан української мови в Україні/ Г. Артемчук // Рідна школа. - 2007. - N 5. - С. 8-11.
17. Вержевікіна, Т. Г. Вертайсь, рідна мова, у серце народу, у душу Вкраїни... / Т. Г. Вержевікіна // Позакласний час. - 2008. - N 10. - С. 31-33.
18. Вихованець І. Про культуру української мови/ І. Вихованець // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 4. - С. 114-116.
19. Вихованець І. Про культуру української мови// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010.- N3.- С.108-110.

20. Воронич Г. Мало українська українська мова. / Г. Воронич // Дивослово. - 2008. - N 7. - С. 41-43.
21. Гламаздіна І. Упровадження інтерактивних технологій на уроках української мови / І. Гламаздіна // Рідна школа. - 2009. - N 7. - С. 60-62.
22. Дацула Л. В. Як парость виноградної лози, плекайте мову / Л. В. Дацула // Позакласний час. - 2009. - N 19. - С. 38-42
23. Дейнега В. "Кращої, ніж ріж рідна, мови не буває..." / В. Дейнега // Дивослово. - 2008. - N 9. - С. 31-36.
24. Деркач О. Слово як носій добра, істини й краси: особистісно-зорієнтований урок розвитку філософського мислення з елементами дослідження та проектування у 10 класі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2010. - N 2. - С. 25-30.
25. Дяченко - Лисенко Л. Мова-скарбниця духовності народу./ - Лисенко Л. Дяченко // Дивослово. - 2008. - N 6. - С. 6-8.
26. Інтерактивні технології навчання на уроках української мови та літератури/ А. Когут // Рідна школа. - 2007. - N 10. - С. 75-77.
27. Колоїз Ж. В. Сучасна українська літературна мова / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. - К. : Знання, 2008. - 356 с.
28. Кучерук, О. Гра як засіб розвитку пізнавального інтересу школярів до вивчення української мови // Дивослово : - 2009. - N 2. - С. 28-31.
29. Кушнір Л. П. Барви рідного слова / Л. П. Кушнір // Позакласний час. - 2010. - N 1. - С. 33-36
30. Моя земля - земля моїх батьків: сценарій родинного свята, вірші про мову, Україну, родину // Шкільна бібліотека. - 2008. - N 5. - С. 91-110.
31. Панчук О. "Поетична, музикальна, мальовнича," засоби милозвучності в українській мові. / О. Панчук // Дивослово. - 2009. - N 2. - С. 20-21.
32. Плекаймо рідне слово. // Дивослово. - 2007. - N 11. - С. 17.
33. Подранецька Н. Мово рідна, слово рідне.../ Н. Подранецька // Українська література в загальноосвітній школі. - 2007. - N 10. - С. 49-53.
34. Подранецька Н. Лексика української мови. / Н. Подранецька // Дивослово. - 2008. - N 9. - С. 26-30.
35. Позакласні заходи: виховний захід "Мова моя українська" // Українська мова і література в школі. - 2009. - N 1. - С. 60-61.
36. Покроєва Л. Нехай бринить, співає наша мова! / Л. Покроєва // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - N 2. - С. 4-6.
37. Потьомкін А. Українська мова: юридичний статус, проблеми застосування / А. Потьомкін // Персонал. - 2006. - N1. - С. 38 - 43.
38. Рожнтовська О. А. Єдина з тисяч : до міжнародного дня рідної мови // Календар знаменних і пам'ятних дат. - 2006. - N1. - С. 57-64.

39. Рубан Т. М. Ти наше диво калинове, кохана українська мово / Т. М. Рубан // Розкажіть онуку. - 2007. - N 4. - С. 100-110.
40. Симик, В. М. Буду я навчатись мови золоті / В. М. Симик. // Позакласний час. – К.: Позакласний час. - 2007. – № 11. - С.9-11.
41. Ти наше диво калинове, кохана українська мово// Розкажіть онуку : Дідусям та бабусям, вихователям, учителям. - 2007. - N 4. - С. 100-110.
42. Томілін О. Мова-голос нації / О. Томілін // Українська література в загальноосвітній школі : Науково-методич. журнал. - 2007.- N 6.- С.55-56.
43. Українська мова - державна мова України // Позакласний час. - 2008. - N 10. - С. 127-138.
44. Українська мова - диво калинове //Позакласний час.-2009.- № 19.- С. 94-97.
45. Федоренко В. Рідна мова-божа благодать. / В. Федоренко // Дивослово. - 2009. - N 2. - С. 2-6.

Web-ліографія

Довідник з української мови

<http://javot.net/mova/lex.htm>

Українська мова (історія, фонетика, лексика, морфологія і т.п.):

<http://ukrainskamova.narod.ru/>

http://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_мова

<http://pravopys.vlada.kiev.ua/mova/>

Нова Мова- найбільший український портал про мову

<http://novamova.org/2009/01/ukr-idiom/>

Лінгвістичний портал

<http://www.mova.info/>

Прислів'я та приказки про мову:

<http://traditions.org.ua/prisliv-ya-ta-prikazki/prislivya-ta-prikazki-pro-movu.html>

<http://www.ukrfolk.kiev.ua/?folk=138>

Вислови про мову

http://abetka.ukrlife.org/mova_ua.htm

Вірші про мову:

<http://petryk.com.ua/333>

<http://www.doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/348-virshi-pro-ridnu-movu.html>

Сценарій «Наша мова солов'їна» - свято української мови

http://duda.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=230&Itemid63

Сценарії до Дня української писемності та мови

http://ostriv.in.ua/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=30&id=1008&Itemid=1305

Сценарій свята рідної мови

<http://www.mavkovychi.org.ua/?p=950>

Сценарій «Дзвенить струмочком рідна мова»

<http://odb.te.ua/?menu=info&id=112>

Зміст

Передмова	3
Вислови про мову видатних людей	4 - 5
Українські прислів'я та приказки про мову	6 - 8
Загадки	9 - 10
Вірші про рідну мову	11 - 20
Сценарій «Українська мова – наш скарб»	21 - 27
Бібліографія	28 - 30
Web-бібліографія	31